

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
lärande för hållbar utveckling vid Markaryds
skola i Markaryds kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Markaryds skola avseende verksamhetens kvalitet inom lärande för hållbar utveckling. Bakgrunden till granskningen är att Sverige genom Agenda 2030 förbundit sig att senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling. Granskningen handlar om i vilken utsträckning rektor styr och organiserar arbetet med lärande för hållbar utveckling så att det präglar utbildningen i sin helhet samt i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som rör lärande för hållbar utveckling. Granskningen inriktas på lärande för hållbar utveckling i årskurserna 7-9.

Läsanvisning

Granskningen är uppdelat i tre bedömningsområden. Inom varje bedömningsområde har Skolinspektionen satt upp ett antal kvalitetskriterier som beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje bedömningsområde görs en sammantagen bedömning av skolan/verksamhetens arbete i relation till framtagna kvalitetskriterier inom området. Kvalitetskriterierna beskriver ett arbete med lärande för hållbar utveckling av hög kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att utvecklingsarbete behövs för att uppfylla kvalitetskriterierna anger Skolinspektionen på vilken eller vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms fungera väl begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen gör följande bedömning i relation till framtagna kvalitetskriterier vid Markaryds skola:

Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas. Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas så att det omfattar alla lärare och därmed genomsyrar utbildningen i sin helhet.

Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas. Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.

Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas. Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor och lärare behöver utveckla arbetet med att ge eleverna möjlighet till delaktighet och inflytande, genom demokratiska arbetsformer, i undervisningen och utbildningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-11-23 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas till dokument.goteborg@skolinspektionen.se eller Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5616) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

Inom detta område granskas i vilken utsträckning rektorn styr skolans arbete med lärande för hållbar utveckling, så att det präglar utbildningen i sin helhet. Det omfattar hur styrningen främjar en gemensam förståelse om vad lärande för hållbar utveckling är, delaktighet och ett gemensamt ansvarstagande hos lärarna. Det inkluderar också att det finns strukturer för samverkan mellan lärare för ämnesövergripande samarbeten. Vidare granskas om lärande för hållbar utveckling genomsyrar hela skolans verksamhet, genom att det förekommer aktiviteter som berör andra delar av utbildningen än själva undervisningen. Skolinspektionen granskar även om rektors styrning möjliggör samverkan med det omgivande samhället så att det skapas autentiska lärmiljöer som gör att de komplexa hållbarhetsfrågorna ges ett aktuellt sammanhang för eleverna. För att vara en del av skolans utvecklingsarbete behöver arbetet med lärande för hållbar utveckling följas upp på ett systematiskt sätt.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att rektorns styrning ger lärare visst utrymme till ansvarstagande, inflytande, initiativtagande samt samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Skolan tillvaratar i hög grad kompetens hos övrig personal samt genomför aktiviteter och utbyten med det omgivande samhället med tydlig koppling till lärande för hållbar utveckling. Skolan har viss systematisk uppföljning av arbetet med lärande för hållbar utveckling. Skolinspektionens granskning visar dock att Markaryds skola saknar en gemensam förståelse för vad arbetet med lärande för hållbar utveckling innebär och hur skolan ska arbeta med det.

Lärare ges vissa förutsättningar för ansvarstagande, inflytande, initiativtagande samt samverkan

Granskningen visar att rektorns styrning ger lärare visst utrymme till ansvarstagande, inflytande, initiativtagande samt samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Lärarna anger i intervju att det finns en kommunal hållbarhetsvecka som skolan deltar i, i övrigt kan lärare ta egna initiativ och ansvar för exempelvis

ämnesövergripande samarbeten avseende lärande för hållbar utveckling. Rektorn stöttar egna initiativ gällande detta, enligt intervju med lärare. Dock anger lärare att de inte har diskuterat lärande för hållbar utveckling vid gemensamma möten eller forum. Lärare berättar att det på skolan, sedan två år tillbaka, har varit fullt fokus på språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA). Några lärare anger dock att de inte ser några hinder för att de skulle kunna prata om lärande för hållbar utveckling, varken på arbetsplatsträffar eller på ämneskonferenser, men att lärarna inte har gjort det. Några lärare berättar i intervju att det inte finns tydlig avsatt tid för samverkan och ämnesövergripande arbeten. Andra lärare uppger att sådan tid finns gällande SKUA. I SKUA ingår samverkan mellan ämnen och kollegor, enligt lärarna och rektorn.

Skolinspektion kan i granskningen se att det finns exempel på ämnesövergripande samarbeten med koppling till lärande för hållbar utveckling. En lärare berättar att det genomförs ett arbete om världens länder där eleverna ska använda sina kunskaper i alla de samhällsorienterande ämnena (SO). Arbetet avslutas med en redovisning och med att på hem- och konsumentkunskapen (HKK) laga mat från det valda landet. Ett annat exempel som lyfts i intervju är ett samarbete mellan biologi och svenska, som handlar om hälsa och sjukdomar. Eleverna läser böcker och artiklar för att få kunskaper om kroppen. De ska sedan skriva om olika sjukdomar. Exempelvis om malaria, virus eller om vaccinering. I svenskan blir detta en övning i att skriva en vetenskaplig uppsats.

Skolan tillvaratar i hög grad kompetens hos övriga personalgrupper i arbetet med lärande för hållbar utveckling

I granskningen framkommer att skolan i hög grad tillvaratar kompetens hos övrig personal i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Exempelvis finns Markaryds initiativ för din hälsa (Midh). Midh är ett förebyggande program för elever i årskurs 7, 8 och 9 vid kommunens två högstadieskolor. Midh handlar om att informera samt låta eleverna diskutera och ta ställning. Det är ett samarbete mellan skola och socialtjänst. Personer som ingår i detta arbete är skolkuratorer, skolsköterskor samt familjebehandlare och fältarbetare. Eleverna deltar årskursvis i workshops med olika teman såsom vänskap, kärlek, sex, alkohol, droger, mobbning samt hälsa.¹ Eleverna anger i intervju att de bland annat arbetade med att ta ställning till

¹ I inskickad information anges att årskurs 7 deltar i fem workshops med följande teman: *Vänskap, "Let's talk about sex", Alkohol och droger, Kärlek samt Självkänsla och gränssättning*. Årskurs 8 delar i tre workshops med följande teman: *Alkohol och droger, Jag och mina måsten* samt *Hälsa*. Årskurs 9 delar i en workshop/föreläsning. Temat varierar utifrån vad som bedöms vara angeläget för eleverna. År 2021 var temat *Värderingar, gränser och sociala medier* med en inbjuden gästföreläsare. Tidigare teman var *Porr, sex, lust och*

olika frågor (etiska ställningstaganden) vid dessa träffar och att det var intressant att höra vad andra tyckte och tänkte.

Granskningen visar vidare att skolan har ett matråd som möjliggör för matsalspersonalen att bidra till elevernas lärande för hållbar utveckling. Rektorn anger i intervju att matsalen har en kostchef med mål att höja kvaliteten och minska matsvinnet, det vill säga fokus på både miljö och ekonomi. Detta har kommunicerats med eleverna via elevrådet. Kostchefen och kocken har varit på elevrådet och berättat varför menyn ser ut som den gör och det återkopplas sedan till klasserna från elevrådet, enligt intervju med lärare. I intervju anger lärarna vidare att de involverar skolans bibliotekarie i undervisningen. Bibliotekarien kommer med boktips samt pratar om källkritik.

Skolan skapar autentiska lärmiljöer genom utbyten med det omgivande samhället

Granskningen visar att Markaryds skola samarbetar med instanser i det omgivande samhället för att skapa autentiska lärmiljöer för eleverna. I inskickad information beskriver studie- och yrkesvägledaren hur arbetet med en arbetsmarknadsvecka samt Jobbcirkus (se nedan) kunde genomföras trots pandemi och restriktioner. Skolan genomförde detta i samarbete med Markaryds kommun, Ung Företagsamhet Kronoberg (UF) samt Ljungby kommun. Arbetsmarknadsveckan ersatte den, på grund av pandemin, uteblivna PRAO:n för årskurs 8. Genom UF-konsulterna kopplades elever samman med lokala företag som gav eleverna en utmaning. Enligt skolans studie- och yrkesvägledare gick idén ut på att eleverna skulle skapa egna företag (logga, företagsnamn och en slogan) samt en affärsidé. Affärsidén baserades på att lösa den utmaning som de lokala företagen gav, det vill säga det skulle vara ett riktigt och existerande problem så att eleverna upplevde att de skapade något "på riktigt". Detta bekräftar eleverna i intervju. Flera skolämnen involverades i detta, bland annat svenska, matematik, samhällskunskap samt teknik. Exempelvis skulle eleverna räkna på vad idéerna skulle kosta, antal anställda etcetera. Gällande Jobbcirkus beskriver studie- och yrkesvägledaren att det är en utställning med syfte att inspirera, vidga vyerna och stötta elevernas val till gymnasiet. Utställningen fokuserar inte bara på olika gymnasieprogram utan också på olika yrken och branscher i samhället, framförallt i Kronobergs län.

I kommunen finns även en kommunal hållbarhetsvecka där kommunens skolor och arbetsplatser deltar. Det finns även ett väl utvecklat samarbete mellan kommunens högstadieskolor samt näringslivet i kommunen, enligt inskickad dokumentation. I detta samarbete ingår bland annat PRAO för årskurs 8 och 9 samt näringslivsdagar

samtycke (2020), Framtid, mående och stress (2019) samt Datorspel och skärmberoende (2018).

där elever och lärare deltar. I näringslivsdagarna ingår bland annat företagsbesök och information om näringslivet, kommunen och företagen i närsamhället.

Granskningen visar att elevernas handlingskompetens tränas då elever ges möjlighet att möta politiker och diskutera aktuella frågor i ett politiskt forum, det så kallade Ungdomsinscottet (UI). I detta forum ges eleverna möjlighet att vara delaktiga i diskussioner med verklighetsanknytning. Syftet med UI är att ungdomars intressen och önskningar blir tillgodosedda och att kommunen tillvaratar idéer, tankar och åsikter från eleverna, enligt inskickad information. En elev berättar i intervju att hen har deltagit vid UI och att eleverna fick prata och säga vad de tyckte.² Rektorn uppger att UI är snabba på att återkoppla om skolan missat att skicka representanter, eller inte givit tid och plats åt UI vid elevrådet. Lärare uppger dock i intervju att de inte vet vad som händer med elevrådets frågor när dessa lämnas till UI.

I intervju framkommer vidare att elever gör besök vid Vetenskapshuset i Markaryd för att lära mer om hållbarhet utifrån ett energiförsörjningsperspektiv. Eleverna reser även till Tyskland för att besöka koncentrationsläger från andra världskriget. Elever ska i år besöka yrkes-SM i Växjö, där gymnasieelever från olika yrkesprogram tävlar och visar upp sina kunskaper inom olika utbildningar/yrken.

Skolan har viss systematisk uppföljning med koppling till lärande för hållbar utveckling

Granskningen visar att det sker en viss systematisk uppföljning av frågor som knyter an till lärande för hållbar utveckling. Detta gäller elevers delaktighet och inflytande. Bland annat besvarar eleverna enkäten "Sju frågor" vars innehåll handlar om elevdemokrati, elevinflytande samt varierad undervisning, enligt inskickad dokumentation. Alla elever genomför enkäten "Sju frågor" i slutet av läsåret. Vid läsårets start analyseras resultatet och arbetslagen ger förslag på förbättringsåtgärder utifrån enkäten. Lärare och rektorn berättar i intervju att det även görs en kommunövergripande enkät där bland annat frågor om elevers delaktighet och inflytande är med. I intervju anger rektorn att skolan behöver bli bättre på att låta eleverna vara med och påverka, men det framkommer vid granskningen inte hur skolan arbetar med detta.³ Rektorn kan i intervju redogöra för att utvärderingar

² Ungdomsinscottet består av två ledamöter samt två ersättare från utbildnings- och kultur nämnden i Markaryds kommun samt sex UI-ambassadörer och sex ersättare. Dessa ska komma från de två högstadieskolorna samt från gymnasiet. Dessutom bereds det plats för två UI-ambassadörer som är folkbokförda i Markaryds kommun men går utbildning på annan ort. Dessa väljs in av övriga ambassadörer efter egen intresseanmälan.

³ Enligt den senaste Skolenkäten för Markaryds skola, våren 2020, låg delaktighet och inflytande årskurs 9 något under rikets snitt (4,9 Markaryds skola och 5,0 riket). Flickornas

görs av aktiviteter som relaterar till lärande för hållbar utveckling. Rektorn anger att Midh följs upp av kuratorn och socialförvaltningen. Rektorn tar del av utvärderingen. Den är inte könsuppdelad. Vidare anger rektorn att kommunens näringslivsdagar följs upp. Uppföljningen sker genom dialog och samtal med berörda lärare, studie- och yrkesvägledare samt med representanterna från näringslivet. Rektorn berättar i intervju att det inte finns någon specifik punkt som handlar om lärande för hållbar utveckling i denna uppföljning. Eleverna har klassvis varit i Ljungby på en utställning med olika branscher och jobb (Jobbcirkus). Rektorn har sett utvärderingen av detta vilken var positiv. Vidare skriver rektorn i inskickat dokument att UI utvärderar sin verksamhet, samt meddelar rektorn, enligt ovan, om skolan exempelvis har missat att skicka representanter till UI:s möten. Rektorn anger även i intervju att skolan inför detta läsår utvärderade elevrådet.

Det saknas en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling

Skolinspektionens granskning visar att Markaryds skola saknar en gemensam förståelse för vad arbetet med lärande för hållbar utveckling innebär och hur skolan ska arbeta med det. Bland lärarna ges det blandade svar gällande frågan om lärarna anser att det på skolan finns en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling är samt hur de ska arbeta med det. Några lärare svarar att de tycker att det, på det stora hela, finns en gemensam förståelse för begreppet, samtidigt som de också säger att det finns ett fåtal lärare som "kör sina egna race". Några lärare anger i intervju att det inte finns en gemensam syn. Rektorn säger i intervju att det finns en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling innebär, men att det inte finns någon pedagogisk, och bland lärarna känd, helhetsidé att arbeta efter. Rektorn anger dock i intervju att det i kommunen finns en gemensam förståelse. I inskickat material ges exempel på att Markaryds kommun har påbörjat ett arbete med att "översätta" de globala målen till en lokal kontext. I detta material finns det en kommunal hållbarhetsvecka beskriven där förskolor, skolor och övriga kommunala arbetsplatser deltar. Denna hållbarhetsvecka lyfter både lärarna och rektorn i intervju som ett exempel på skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom bedömningsområdet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

värde (4,9) låg strax under pojkarnas värde (5,1), vilket är något under riket för dessa båda grupper (5,0 respektive 5,2).

- Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas så att det omfattar alla lärare och därmed genomsyrar utbildningen i sin helhet.

Skolinspektionens granskning visar att det saknas styrning och organisation på skolenheten som möjliggör att en gemensam förståelse kan utvecklas när det gäller hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas.

För att lärande för hållbar utveckling ska kunna bedrivas på ett framgångsrikt sätt som bidrar till elevernas handlingskompetens behöver lärande för hållbar utveckling genomsyra utbildningen i sin helhet. Lärande för hållbar utveckling kännetecknas av ämnesövergripande frågor och ett lärande som relaterar till övergripande läroplansmål så som kritiska förhållningssätt, reflektion kring värdegrund, demokratiska arbetssätt och delaktighet och inflytande från eleverna⁴. Lärande för hållbar utveckling bör därför ses om en prioriterad uppgift för samtliga lärare och inte vara avhängigt lärarnas egna intressen eller endast förekomma i vissa ämnen. En grundläggande utgångspunkt för arbetet är att det finns en gemensam förståelse för vad lärande för hållbar utveckling är och hur skolan ska arbeta med det. Att förståelsen är gemensam innebär att den är välkänd bland alla lärare och att de känner sig trygga med vad det innebär för deras egen undervisning och yrkesutövning. Om ansvaret tillskrivs enskilda individer utan stöd från en gemensam förståelse är det svårt att omsätta lärdomar till förändringar i hela organisationen. Risker är stora att individuella ansträngningar blir kortlivade projekt som bara existerar i enskilda ämnen eller enstaka klasser.⁵

Skolinspektionen rekommenderar därför rektor att bygga upp och upprätthålla en gemensam förståelse för hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling som omfattar alla lärare. Den gemensamma förståelsen bör inkludera såväl innehållet som formerna för utbildningen samt syftet att utveckla elevernas handlingskompetens. En sådan förståelse kan till exempel etableras genom att rektorn möjliggör och styr diskussioner där samsyn skapas mellan lärarna vad gäller lärande för hållbar utveckling. Även kompetensutveckling kan bidra till en gemensam förståelse av lärande för hållbar utveckling (se nedan).

Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

⁴ Skolverket (2018). Kunskapsöversikt över arbetet med lärande för hållbar utveckling i skolväsendet. Rapport. Dnr 51.3-2018:947.

⁵ Mogren, A. (2019). Guiding principles of transformative education for sustainable development in local school organisations: Investigating whole school approaches through a school improvement lens (Doctoral dissertation, Karlstads universitet).

Inom detta område granskar Skolinspektionen i vilken utsträckning lärare ges den kompetensutveckling som de behöver för att kunna arbeta med lärande för en hållbar utveckling. Detta förutsätter att rektorn har tagit reda på behovet och utifrån det erbjudit relevant kompetensutveckling.

För att lärarna med god kvalitet ska kunna arbeta och uppnå syftet med lärande för hållbar utveckling krävs det att lärarna har kunskaper om vad lärande för hållbar utveckling innebär. Det betyder att de har kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Det betyder också att de har kunskaper om de tre olika dimensionerna⁶ av hållbar utveckling och hur dessa dimensioner hänger ihop och påverkar varandra (holism) samt att de uppmärksammar och reflekterar över hur pedagogiska dilemman kan hanteras.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att lärarna bedömer att de har goda kunskaper om Agenda 2030, men att kunskaperna om de nationella miljömålen och de olika hållbarhetsdimensionerna varierar mellan lärare. Lärarna har identifierat pedagogiska dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling. Rektorn har dock inte kartlagt behoven av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling och lärarna har inte heller fått någon kompetensutveckling inom området.

Lärarna bedömer att de har goda kunskaper om Agenda 2030, men att kunskaperna om de nationella miljömålen samt de olika hållbarhetsdimensionerna varierar mellan lärare

Granskningen visar att lärarna uppger att de har god kännedom om Agenda 2030 och de kan ge exempel på mål som de ser som mest relevanta för sin undervisning. En lärare anger att målen om jämställdhet, god utbildning, inkluderande samhällen och ingen fattigdom är mål som berörs i hens ämne. En annan lärare berättar att hen redogör för alla de globala målen. En anledning är, enligt läraren, att eleverna idag inte kan komma ut på en arbetsplats och inte ha kännedom om dessa, eftersom många arbetsplatser arbetar utifrån dem. I intervju framkommer att lärarna anser att de tillsammans har god kännedom, och när lärarna arbetar ämnesövergripande så skapas en helhet. Lärare anger vidare att de har större kunskap om de globala målen än om de nationella miljömålen.

⁶ De tre dimensionerna är ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska

Granskningen visar att lärarna bedömer att de har varierande kunskaper om de tre dimensionerna av hållbar utveckling (de ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska dimensionerna) beroende på vilka ämnen de undervisar i. Några av lärarna uppger exempelvis att de har mer kunskap om den sociala dimensionen eller den ekologiska dimensionen. En annan lärare anger att utifrån kursplanen i HKK kommer alla dimensionerna automatiskt in i undervisningen. Vidare anger lärare att de tre dimensionerna naturligt kommer in vid läsning av skönlitteratur och efterföljande diskussioner. I intervju bedömer flera lärare att de har goda kunskaper om hur de tre dimensionerna kan integreras och hur de påverkar varandra. I samband med detta framkommer dock att några lärare önskar fortbildning om hur de tre dimensionerna kan integreras inom det egna ämnet. Det framkommer även önskemål om ökat kollegialt samarbete för att de tre dimensioner tydligare ska synas i undervisningen.

Lärarna har identifierat pedagogiska dilemman som kan uppstå i samband med undervisning om hållbar utveckling

Granskningen visar att lärarna har identifierat pedagogiska dilemman som kan uppstå i arbetet med lärande för hållbar utveckling. I intervju framkommer exempel från ämnet biologi att elever kan känna oro över minskad pollinering och ökade luftföroreningar. Det gäller att inte måla upp en alltför svart bild för eleverna, berättar läraren, och att förmedla att eleverna kan göra något i det lilla. I årskurs 7 ville eleverna exempelvis göra insektshotell. Detta visar att eleverna har tankar och en vilja att förändra och göra bättre, säger läraren. I slöjden kan det vidare handla om skrämmande bilder gällande arbetsförhållanden och negativ miljöpåverkan på grund av textilproduktion. Då kan elever och lärare prata om vad som kan göras, exempelvis att konsumera mindre.

Rektorn har inte kartlagt behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte har kartlagt behoven av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling och att lärarna inte heller har fått någon kompetensutveckling inom området. Rektorn anger i intervju att hen har kartlagt kompetensutvecklingsbehovet, men inte relaterat detta till lärande för hållbar utveckling.

Av informationsinhämtning och intervjuer framkommer att det inte har genomförts någon kompetensutveckling relaterad till lärande för hållbar utveckling på skolan, men att önskemål finns om att utveckla arbetet med de tre dimensionerna kopplade till olika ämnen (se ovan). Fokus har istället varit kompetensutveckling och arbete avseende SKUA. Generellt tas frågan om behov av kompetensutveckling upp

under rektorns medarbetarsamtal med lärarna. Lärarna anger dock att de inte har fått frågor om kompetensutveckling kring lärande för hållbar utveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.

Granskningen visar att rektorn inte har kartlagt behoven av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna och att de inte heller har fått någon kompetensutveckling inom området.

Rektor behöver därför utveckla arbetet med att kartlägga behovet av och erbjuda relevant kompetensutveckling för lärarna inom lärande för hållbar utveckling. För att lärarna med god kvalitet ska kunna arbeta med och uppnå syftet med lärande för hållbar utveckling krävs det att lärarna har kunskaper om vad lärande för hållbar utveckling innebär och hur de praktiskt kan arbeta med lärande för hållbar utveckling utifrån de didaktiska aspekterna innehåll (vad), form (hur) och syfte (varför). Lärarna behöver ha kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning. Vidare behöver de ha kunskaper om de tre olika dimensionerna⁷ av hållbar utveckling och hur dessa dimensioner hänger ihop och påverkar varandra (holism) samt att lärarna uppmärksammar och reflekterar över hur pedagogiska dilemman kan hanteras. Rektor har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.⁸

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att genomföra en kartläggning av behovet av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling bland lärarna och vidta adekvata åtgärder utifrån kartläggningens resultat. Genom att möta identifierade behov hos lärarna med riktade insatser, kan kompetensutveckling som till exempel berör de nationella miljömålen eller de tre hållbarhetsdimensionerna bidra till att ytterligare stärka skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.

⁷ De tre dimensionerna är ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska

⁸ Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

Inom detta område granskar Skolinspektionen i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som berör lärande för hållbar utveckling. Det omfattar i vilken utsträckning eleverna involveras på ett konkret sätt i undervisningen och utbildningen som rör lärande för hållbar utveckling. För att inflytandet ska vara reellt behöver flickor och pojkar stimuleras till att ta aktiv del i planering och utvärdering av undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll samt andra aktiviteter i utbildningen.

I detta ingår också i vilken utsträckning eleverna får möjligheter att tränas i att göra medvetna etiska ställningstaganden och att flickor och pojkar upplever autenticitet i undervisningen genom att den tar upp problem som känns angelägna för dem. Elevernas ställningstaganden ska få bygga på såväl kunskaper som vad de moraliskt vill värna om.

Slutligen omfattar området i vilken utsträckning utbildningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningsätt där en mångfald av åsikter, värden och perspektiv används för att belysa hållbarhetsfrågor. I det ingår att alla får säga sin mening, att åsikter tillåts stå i konflikt med varandra och att flickors och pojkars tankar och idéer tas på allvar. En utgångspunkt i ett pluralistiskt perspektiv är att undervisningen startar i elevernas samtal och att undervisningen synliggör olika perspektiv och värdekonflikter i hållbarhetsfrågor.

Skolinspektionen bedömer att arbetet vid skolenheten inom bedömningsområdet behöver utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar sammanfattningsvis att både elever och lärare ger exempel på att eleverna får göra etiska ställningstaganden, dock anger eleverna att de vill arbeta mer med detta med fokus på frågor som berör dem. Undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningsätt och eleverna ges möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där deras tankar och idéer tas på allvar. Eleverna ges visst inflytande och delaktighet i undervisning och utbildning.

Eleverna ges möjlighet att arbeta med etiska ställningstaganden

Skolinspektionens granskning visar att både elever och lärare ger exempel på att eleverna får göra etiska ställningstaganden, dock anger eleverna att de vill arbeta mer med detta med fokus på frågor som berör dem. I intervju berättar eleverna att detta är något de har gjort i samband med workshops tillsammans med Midh. Det handlade om olika scenarier som de skulle ta ställning till. Vid ett av tillfällena

handlade det om mobbning. Eleverna berättar att de även har, tillsammans med Midh, arbetat med frågor om droger, alkohol, vänskap, kärlek och att de har fått göra fyra-hörn-övningar och säga vad de tyckte. Eleverna anger att det var kul, och att de fick en annan syn på saker och ting. Det kom också fram vad andra tyckte och genom detta fick eleverna sätta sig in i en annan persons situation. Några elever berättar att när de pratade om etiska frågor på lektionerna så handlade det om frågor som berörde dem, exempelvis om eleverna ska åka EPA-traktor eller gå till skolan. Eleverna säger vidare att etiska frågor mest diskuteras i SO och HKK, och att de vill arbeta mer med sådana frågor. Lärare berättar i intervju att eleverna har arbetat med fyra-hörn-övningar gällande exempelvis hur eleverna kan agera när en klasskamrat råkar illa ut i skolan, på en arbetsplats, eller om någon elev är utanför. Lärarna påtalar att eleverna genom detta ska träna på att våga komma till tals och att göra ställningstaganden. En lärare ger exempel på en uppgift i årskurs 9, som handlade om ställningstagande avseende kärnkraft, där eleverna både muntligt och skriftligt fick ta ställning i frågan. I samband med detta arbete måste eleverna även skaffa sig en grund att stå på genom faktainhämtning. En lärare anger vidare att eleverna har fått diskutera om det är okej att ljuga för sina föräldrar och vad de tycker om aktiv dödshjälp. Rektorn berättar i intervju att i årskurs 9 får eleverna skriva debattartiklar till rektorn. Eleverna får välja ämne. Det kan handla om sortsortering, om matsalen, om digitala läromedel, eller om skolans mobilförbud. I intervju med eleverna framkommer det att det inte är någon skillnad på flickors och pojkars upplevelse av att de får arbeta med frågor som berör deras liv.

Undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningsätt

Granskningen visar att undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningsätt samt att elever ges möjligheter att bidra till fördjupade diskussioner där elevernas tankar och idéer tas på allvar. Elever uppger i intervju att lärarna ibland kan säga att det inte finns något rätt eller fel, och att eleverna kan säga vad de tycker i diskussioner. Elever och lärare berättar bland annat om en skrivuppgift som handlade om olika energikällor. Det ingick i skrivuppgiften att skriva vad eleverna tror kommer hända i framtiden. Det var ganska kul, säger en elev, ingen vet ju hur det kommer att bli, men alla fick säga vad de trodde skulle hända. Gällande ett arbete om mobiltelefoner, beskriver eleverna att de fick argumentera och debattera. De berättar att de fick läsa på om ämnet och sedan argumentera utifrån olika ståndpunkter för att komma fram till ett ställningstagande. Det handlade om löner och arbetsmiljö samt om mobiler i skolan, om mobilförbud eller inte förbud. Vid diskussionerna kom många tankar och åsikter fram, berättar eleverna, och det var kul att diskutera detta. En lärare berättar vidare om ett samarbete mellan SO och HKK och ger som exempel att några elever, med ursprung från ett geografiskt område med allvarliga krig och konflikter, fick arbeta ihop med denna uppgift. Ele-

verna skulle hålla en redovisning om området samt laga mat därifrån. Läraren berättar att dessa elever också fick möjlighet att, inför klasskompisarna, uttrycka sina olika åsikter under redovisningen. Läraren säger i intervju att det krävs goda relationer mellan lärare och elever för att genomföra en sådan uppgift. Eleverna anger vidare att de generellt upplever att både flickor och pojkar deltar i debatter och diskussioner. De flesta elever vågar säga sin åsikt. Lärarna berättar att de exempelvis i årskurs 7 tränar eleverna på att prata i par, för att sedan prata i en större grupp. Eleverna ska vid dessa övningar inte bara träna på att prata, utan också på att lyssna samt ge varandra positiv respons. Några elever uppger dock att de ibland är tysta för att de är rädda för att säga sin åsikt eller för att göra fel. Några elever anger att killar kan vara lite mer aggressiva eller arga vid diskussioner. Men det går inte överstyr, för läraren har koll och lugnar ner, berättar eleverna. Om det mest är killar som pratar vid diskussioner brukar lärarna fråga vad tjejerna tycker, berättar elever i intervju. Lärarna styr vilka som får prata på en lektion.

Eleverna ges visst inflytande och delaktighet i undervisning och utbildning

Granskningen visar att rektorn anger att elevers delaktighet är ett utvecklingsområde, vilket har påtalats tidigare i beslutet. Eleverna berättar i intervju att de ges vissa möjligheter att påverka lektionsinnehåll, arbets- och redovisningsformer samt tider för prov. Elever berättar att i HKK får eleverna vara med och bestämma vad de ska göra sista terminen i årskurs 9, vilket läraren bekräftar. Gällande om de kan vara med och påverka undervisningen om hållbar utveckling, säger några elever att det inte är någon som har tagit initiativ till det, men om eleverna hade frågat så hade det säkert gått bra. I intervju framkommer även att några elever känner att de inte kan påverka, och att de ibland upplever att de inte får hjälp av vissa lärare samt att det upphandlade digitala läromedlet, som skolan använder, upplevs som svårt och krångligt. Det framkommer också att elever har försökt att diskutera att de inte förstår syftet med vissa uppgifter och hur lärarna kan göra för att undervisningen ska bli mer intressant, men att svaren från lärare då har varit att det är skolsystemet eller Skolverket som bestämmer att vissa saker måste göras, enligt elever i intervju. Eleverna anger exempelvis att de önskar prata mer om saker som de kan ha nytta av senare i livet för att deras engagemang för skolan ska öka. Det kan exempelvis handla om, enligt eleverna, hur man betalar en räkning, skriver ett CV eller hur man gör för att ta lån. Några elever säger att de lär sig mycket i skolan som inte känns nödvändigt. I HKK tycker eleverna dock att de lär sig bra saker för framtiden och att de önskar mer av detta i övriga ämnen. Eleverna berättar i intervju att de önskar få lära sig på flera och olika sätt, och att skolan och lärarna ska tänka "utanför boxen".

Skolinspektionens granskning visar, trots ovanstående, att eleverna genom aktiv delaktighet får möjlighet att utveckla förtrogenhet med demokratiska arbetsformer, exempelvis genom arbetet i elevrådet. Eleverna berättar att på mentorstiden

skriver representanter ner det som ska tas upp på elevrådet. Frågorna diskuteras sedan på elevrådet. Eleverna kan i intervju ge exempel på sådant som de har fått gehör för. Det handlade bland annat om att sätta upp klockor i skolan samt om fler spel i kafeterian. Rektorn berättar i intervju om en fråga som har gått från elevrådet till förvaltningschefen. Frågan handlade om att eleverna inte får lämna skolområdet på raster. Rektorn anger i intervju att denna fråga tyvärr har hamnat långt ner på agendan på grund av pandemin. Några elever berättar i intervju att de skrev brev till kommunen om önskemål om en skateboardpark. Detta gjordes som en övning i att skriva en argumenterande text. Eleverna berättar att detta har tagits upp av alla partier och att partierna röstade ja. Nu återstår bara frågan om finansiering av skateparken, enligt eleverna. Tidigare i beslutet har det beskrivits om Ungdomsinspektat och att det finns elevrepresentanter från Markaryds skola där.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor och lärare behöver utveckla arbetet med att ge eleverna möjlighet till delaktighet och inflytande, genom demokratiska arbetsformer, i undervisning och utbildning.

Granskningen visar att elever inte ges tillräckliga möjligheter till inflytande och delaktighet. Rektorn och lärare behöver utveckla verktyg och arbetssätt för att göra eleverna mer delaktiga i arbetet med att formulera mål, planera, genomföra och utvärdera för att på så sätt öka elevernas delaktighet, inflytande samt engagemang. Enligt läroplanen är det inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.⁹ För att elevers delaktighet och inflytande i skolan ska bli en realitet bör lärarna involvera elever på ett konkret sätt i undervisningen. Eftersom inflytandet ska vara påtagligt, det vill säga tydligt för eleverna, räcker det inte med att läraren själv planerar undervisningen, med hänsyn till elevernas intressen och tidigare erfarenheter. Genom att eleverna görs delaktiga och ges inflytande över undervisning och utbildning, utvecklas deras handlingskompetens och utbildningen stannar inte vid att ge

⁹ Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter

kunskaper om tillstånden i världen, utan främjar också elevernas vilja och förmåga att påverka utvecklingen i en hållbar riktning.¹⁰

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att tillsammans med lärarna utveckla arbetet med att, genom demokratiska arbetsformer, ge eleverna möjlighet till inflytande och delaktighet. Det kan till exempel innebära att eleverna ges utökade möjligheter att påverka vilka frågor som de ska arbeta med eller hur de ska arbeta med ett visst innehåll. Det kan också handla om att eleverna får ha synpunkter på litteratur/läromedel. Elever kan också genom ett aktivt arbete med klassråd och elevråd ges reellt inflytande över planering och utvärdering av arbetsformer och innehåll i skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.

På Skolinspektionens vägnar

X Ann Edvinsson

Beslutsfattare
Signerat av: Ann Edvinsson

X Ann-Kristin Hammersberg

Föredragande
Signerat av: Ann-Kristin Hammersberg

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Gunilla Feiff och Mimmi Delsing deltagit.

¹⁰ Almers, Ellen (2009). *Handlingskompetens för hållbar utveckling: Tre berättelser om vägen dit*. Diss. Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomfördes digitalt vid Markaryds skola åk 7-9 den 1, 2 och 3 mars 2022 av utredarna Ann-Kristin Hammersberg och Gunilla Feiff.

Markaryds skola ligger i Markaryds kommun. Skolan leds av en rektor och det arbetar 26 lärare vid enheten. Det går sammantaget 215 elever vid enheten, varav 102 är flickor och 113 är pojkar.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningstillfället inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Tre gruppintervjuer med elever i årskurserna 7-9.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan, dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från granskningstillfället för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive område granskas följande:

Bedömningsområde A: Rektors styrning för samsyn, delaktighet och samverkan i arbetet med lärande för hållbar utveckling

- Rektor och lärare har en gemensam förståelse kring hur skolan ska arbeta med lärande för hållbar utveckling, till exempel genom en pedagogisk helhetsidé.
- Rektors styrning ger lärarna utrymme till ansvarstagande, inflytande och initiativtagande i relation till skolans arbete med lärande för hållbar utveckling.
- Lärarna har goda förutsättningar för samverkan i planering, genomförande och utveckling av undervisningen gällande lärande för hållbar utveckling. Lärarna upplever sig också ha goda möjligheter att ta hjälp av sina kollegor för att hantera dilemman eller för att utveckla sin undervisning.
- Det förekommer aktiviteter som berör lärande för hållbar utveckling som involverar och tar tillvara erfarenheter och kompetens hos övriga personalgrupper i skolan. Aktiviteterna berör inte enbart undervisningen, utan också andra delar av utbildningen.
- Rektors styrning möjliggör ett utbyte och en kontakt med det omgivande samhället i arbetet med lärande för hållbar utveckling.

- Arbetet med lärande för hållbar utveckling följs upp inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete. I uppföljningen finns ett jämställdhetsperspektiv.

Bedömningsområde B: Lärares kunskaper om lärande för hållbar utveckling i utbildningen

- Lärarna bedömer att de har god kännedom om de globala målen i Agenda 2030 och de nationella miljömålen som de ser som mest relevanta för sin undervisning.
- Lärarna bedömer att de har goda kunskaper om de tre olika dimensionerna, dvs ekonomiska, sociala/kulturella och miljömässiga/ekologiska av hållbar utveckling. Undervisningen om lärande för hållbar utveckling behandlar hållbar utveckling utifrån ett holistiskt perspektiv där dimensionerna integreras.
- Lärarna kan ge exempel på pedagogiska utmaningar inom ramen för lärande för hållbar utveckling. Konkret innebär det till exempel att de kan redogöra för något dilemma de har identifierat och hur de hanterar det.
- Lärare ges den kompetensutveckling som de behöver för att kunna arbeta med lärande för en hållbar utveckling.

Bedömningsområde C: Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i de delar av utbildningen som berör hållbar utveckling

- Eleverna ges genom aktiv delaktighet möjlighet att utveckla förtrogenhet med demokratiska arbetsformer. Såväl flickor som pojkar ger uttryck för att de har möjlighet att bidra till hållbar utveckling genom att vara med och påverka.
- Eleverna upplever att undervisningen ger dem möjlighet till medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter. Såväl flickor som pojkar får möjlighet att bearbeta och arbeta med frågor som engagerar dem och berör deras liv.
- Eleverna upplever att undervisningen präglas av ett kritiskt och pluralistiskt förhållningssätt. Såväl flickor som pojkar ges möjlighet att bidra till fördjupade diskussioner där allas tankar och idéer tas på allvar. Eleverna upplever att undervisningen kännetecknas av att det oftast finns olika perspektiv och intressekonflikter och att lärandet i låg utsträckning handlar om att hitta ett enda rätt svar.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolors arbete med lärande för hållbar utveckling \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/skolors-arbete-med-larande-for-hallbar-utveckling)

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde A

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 2 kap. 9-10 §§ samt 4 kap. 4-7 och 14 §§ skollagen (2010:800)

Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37) inklusive kursplaner i grundskolans ämnen (Lgr 11)

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Skolans uppdrag och Varje skolas utveckling

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen (SKOLFS 2011:19)

Bedömningsområde B

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 2 kap. 9-10 och 34 §§ skollagen

Lgr 11

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Saklighet och allsidighet, Skolans uppdrag och Varje skolas utveckling

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8. Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen

Bedömningsområde C

Författningsstöd

1 kap. 4-5 §§, 4 kap. 9 och 13 §§ skollagen

Lgr 11

Särskilt i Lgr 11 inom detta bedömningsområde;

1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Saklighet och allsidighet, En

likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, Skolans uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8. Rektorns ansvar

Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolans ämnen

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

• Utvecklingsområde: Rektor behöver utveckla arbetet med att skapa en gemensam förståelse för hur arbetet med lärande för hållbar utveckling ska bedrivas så att det omfattar alla lärare och därmed genomsyrar utbildningen i sin helhet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
• Utvecklingsområde: Rektorn behöver kartlägga vilket behov av kompetensutveckling inom lärande för hållbar utveckling som finns bland samtliga lärare samt erbjuda kompetensutveckling utifrån vad kartläggningen visar.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
• Utvecklingsområde: Rektor och lärare behöver utveckla arbetet med att ge eleverna möjlighet till delaktighet och inflytande, genom demokratiska arbetsformer, i undervisningen och utbildningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?